

Asia: VN/16552/2022

Arviomuistio lautamiesten valintatavasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pitäisikö lautamiesten valintatapaa muuttaa nykyisestä? Miksi?

Suomen Syyttäjäyhdistys (SSY) ry esittää seuraavaa:

Arviomuistiosta ilmenee se, että valintatavan muutokset eivät poista niitä ongelmia, joita lautamiesjärjestelmässä on.

SSY on kannattanut jo vuonna 2016 oikeusprosessien keventämistä (OM 8/14/2015) koskevassa arviomuistiossa ehdotettua, että lautamiesjärjestelmästä tulisi luopua. SSY on lausunut mm. "Käräjäoikeuksien tuomiopiirit ovat jo niin suuria, etteivät lautamiehet voi tuoda asioihin enää mitään lisäarvoa paikallistuntemuksellaan. Perusteluja maallikkojäsenten käyttämiseen ei ole, koska tuomiot perustuvat lainsoveltamiseen ja rangaistuskäytäntö on vakiintunutta. Käräjäoikeuksien tuomiopiirien laajetessa poliittisin perustein valittujen maallikkojäsenten tilanteet aiheuttavat vain lisää esteellisyysongelmia. Koska muissakaan oikeusasteissa ei ole maallikkojäseniä, niihin ei ole tarvetta käräjäoikeuksissakaan."

Tilanne ei ole muuttunut seitsemässä vuodessa. Esiin tulee selkeästi, että lautamiesten nykyinen valintatapa ei ole asianmukainen suhteessa vallan kolmijako-oppiin ja tuomioistuinten riippumattomuuteen. Nykyinen järjestelmä ei voi jatkaa nykyisessä muodossa.

Tuleekin arvioida onko lautamiesjärjestelmään tarvetta ja aiheuttaako se ongelmia, joita ei voida ratkaista.

SSY katsoo, ettei lautamiesjärjestelmään ole tarvetta. Ammattituomarit kykenevät hoitamaan käräjäoikeuksissa käsiteltävät asiat parhaiten. Heidän valintajärjestelmä on myös järjestetty

sellaiseksi, että huomioon otetaan myös asioita käräjäoikeuksissa ammatikseen käsittelevien ammattiryhmien näkemykset. Kuitenkin poliittinen vaikuttaminen on nimityksissä estetty. Tämä jo itsessään pitää yllä tuomiovallan arvostusta ja riippumattomuutta.

Arviomuistiossa esitetyt vaihtoehdot, joita ehdokasasetteluun, henkilövalintoihin ja nimittämiseen, pikemmin osoittavat sen, ettei järjestelmään ole enää tarvetta.

Kun tavoite on mm. se, että lautamiehet edustaisivat tasapuolisesti kunnan väestön ikä, elinkeino, sukupuoli ja kielijakaumaa, aiheuttaa suuri ongelmia mm. se, että käräjäoikeuksien tuomiopiireihin kuuluu usein niin lukuisia kuntia, että tavoite on mahdoton. Samoin laajoissa asioissa istunnot ovat niin pitkiä, ettei työssäkäyvät henkilöt kykene niissä olemaan lautamiehinä. Näin ollen lautamiesjärjestelmälle osoitetut tavoitteet eivät ole mahdollisia.

Kuten edellä on todettu, poliittisesti valitut tuomarit ovat vastoin vallankolmijaon periaatteita ja tuomioistuinten riippumattomuutta ja tällaisesta järjestelmästä tulee luopua.

Näillä perusteilla SSY katsoo, että arviomuistio viimeistään osoittaa, että lautamiesjärjestelmä on tullut aikansa päähän eikä muutoksilla kyetä korjaamaan siinä olevia vallan kolmijakoon ja tuomioistuinten riippumattomuuteen liittyviä ongelmia.

2. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimetä lautamiesehdokkaat? Miksi?

Valintatavan tulee täyttää riippumattomuuden edellytykset

3. Pitäisikö lautamiesten mahdollinen rikostausta selvittää ennen kuin heidät voitaisiin nimittää tehtävänsä? Jos, niin kenen pitäisi tällainen selvitys tehdä?

Rikostausta tulee selvittää edeltä käsin ja kesken toimikauden tulee olla mahdollista erottaa rikosten perusteella.

4. Jos lautamiesehdokkaita olisi enemmän kuin lautamiespaikkoja, kenen pitäisi valita lautamiehet asetettujen ehdokkaiden joukosta? Miten valinnan pitäisi tapahtua?

Riippumattomuus tulee säilyttää

5. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimittää lautamiehet? Miksi?

Valintatavan tulee täyttää riippumattomuuden edellytykset

6. Muita kommentteja arviomuistiosta?

-

Haavisto Jukka
Suomen syyttäjäyhdistys ry